

KONKURENTNOST ZEMALJA SREDNJE I ISTOČNE EUROPE: OSVRT NA ČEŠKU

IZDAVAČ

Hrvatska gospodarska komora

ZA IZDAVAČA

Luka Burilović

PRIPREMIO

Sektor za financijske institucije i ekonomske analize

Odjel za makroekonomske analize

tel.: +385 (0)1 4828 373

fax.: +385 (0)1 4561 535

e-mail: makroekonomija@hgk.hr

web: hgk.hr

GRAFIČKO OBLIKOVANJE I PRIJELOM

Privredni vjesnik d.o.o.

Zagreb, veljača 2019.

1 | UVODNO

Češka je još od 2013. godine gospodarski najrazvijenija (mjereno prema BDP-u *per capita* prema paritetu kupovne moći (PPS) koji anulira utjecaj različitih razina cijena) zemlja EU¹. Konkretno, u 2017. godini Češka je bila na 89% prosječne razvijenosti EU, dok je Hrvatska bila na 62%.

Češkoj boljoj razvijenosti u odnosu na Hrvatsku znatno je pridonijelo i ranije učlanjenje u Europsku uniju, tj. Češka je članica EU od 2004. godine. Te iste godine Češkoj se otvorilo veliko i važno tržište zemalja EU te je vrijednost robnog izvoza realno porasla za rekordnih 40,7% u odnosu na 2003. godinu, a s time se povećala i važnost robnoga izvoza, tj. udio robnoga izvoza u BDP-u skočio je s 35,3% (2003. godina) na 46,8% (2004. godina).

Takva inozemna potražnja pozitivno je utjecala i na industriju (rudarstvo i vađenje, prerađivačka industrija i opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija), čija bruto dodana vrijednost (BDV) uobičajeno čini oko 30% ukupnog BDV-a, tj. gospodarstva Češke. Ta je važnost industrije u gospodarstvu, tj. spomenuti postotak najveći kada se promatraju zemlje EU10 i drugi najveći kada se promatraju sve zemlje EU (najveći udio industrije od 35,7% u 2017. godini zabilježen je u Irskoj).

Češka je poznata po automobilske industriji, što, među ostalim, pokazuje i podatak da je udio BDV-a industrijske grane pod nazivom „Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica“ (koja uključuje i osobna vozila) u ukupnom BDV-u u 2016. godini bio 5,6%, što predstavlja najveći udio te grane kada se promatraju sve zemlje EU, tj. ostale zemlje EU imaju manji udio automobilske industrije u ukupnome gospodarstvu (nakon Češke slijede Mađarska sa 5,2%, Njemačka 4,7% i Slovačka 4,3%).

Robna razmjena između Hrvatske i Češke odvija se tako da Hrvatska ostvaruje deficit, pa je primjerice 2017. godine uvoz bio 2,9 puta veći od izvoza. Ipak, od pristupanja Hrvatske EU, obujam robnoga izvoza u Češku znatno je porastao, odnosno u 2017. godini izvoz (mjeren u kilogramima) je bio 100,2% veći u odnosu na 2013. godinu.

Hrvatska, obrnuto od Češke, ima veći udio izvoza usluga u odnosu na izvoz roba, a Češka je važna zemlja za Hrvatsku kada je riječ o prihodima od usluga, tj. o prihodima od turizma. Naime, turisti iz Češke se, u strukturi noćenja stranih turista, tradicionalno nalaze među prvih deset emitivnih tržišta, a u 2017. su godini bili na šestome mjestu po broju ostvarenih noćenja stranih turista. Promatrano prema potrošnji, turisti iz Češke u 2017. su godini na turističke usluge potrošili 301,7 milijuna eura, što je 3,18% ukupnoga deviznog prihoda od turizma i bili su deveti potrošači (najviši prihodi su ostvareni od turista iz Njemačke, Italije i Austrije).

Prema svemu je dosad navedenome izvjesno da je Češka važno tržište za Hrvatsku, i za izvoz i za uvoz.

1 Rumunjska, Bugarska, Slovačka, Slovenija, Češka, Poljska, Litva, Latvija, Estonija, Mađarska

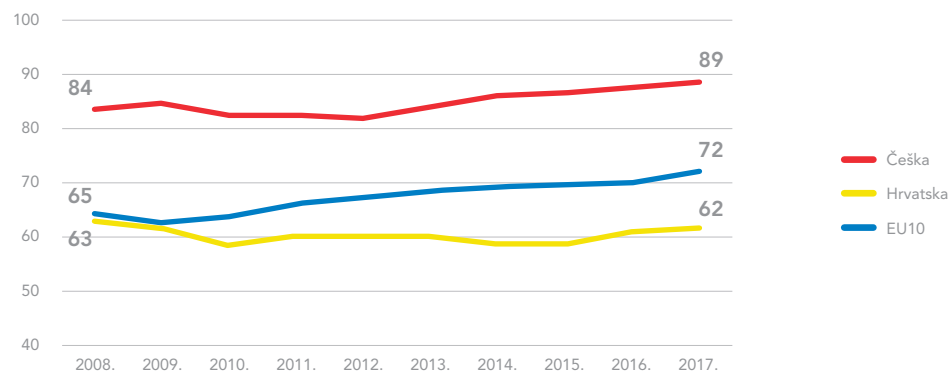
2 | GOSPODARSKE ZNAČAJKE

	Češka 	Hrvatska
Broj stanovnika	10,605 milijuna (procjena 2018.)	4,130 milijuna (procjena 2018.)
Broj stanovnika kao postotak ukupnog stanovništva EU	2,1% (2018.)	0,8% (2018.)
Bruto domaći proizvod (BDP)	191,722 milijarde EUR (2017.)	48,990 milijardi EUR (2017.)
BDP kao postotak BDP-a EU28	1,2% (2017.)	0,3% (2017.)
Datum pristupanja EU	1. svibnja 2004.	1. srpnja 2013.
Valuta	češka kruna (CZK)	hrvatska kuna (HRK)

Prema razvijenosti Češka se nalazi na 89% prosječne razvijenosti EU, što ju čini najrazvijenijom članicom EU10 te 15. na razini cijele EU. U vremenskom kontekstu, isti rang među zemljama EU Češka drži od 2013. godine, no sam postotak razvijenosti u blagom je porastu, tj. u 2013. godini (isto kao i u 2008. godini) Češka je bila na 84% prosječne razvijenosti EU. Gotovo su sve ostale zemlje EU10 također poboljšale postotak razvijenosti, izuzev Slovenije kojoj je smanjen taj postotak.

Češka je 2008. godine bila na 129,6% razvijenosti prosjeka EU10, a u 2017. je godini bila na 123,1%, dok je Hrvatska 2008. godine bila na 97,4% razvijenosti prosjeka EU10, a u 2017. godini na 84,4%.

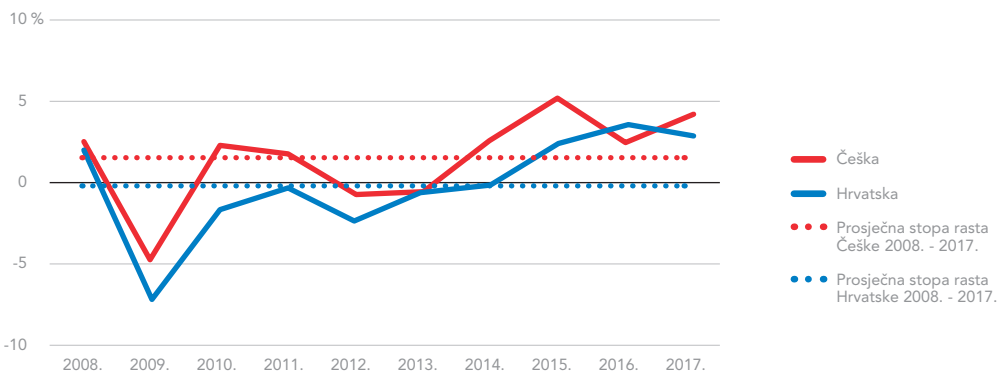
► BDP per capita (PPP), EU28=100

Izvor: Eurostat; obrada: HGK

Postotak razvijenosti Češke u posljednjih je deset godina rastao sporijom dinamikom u odnosu na one zemlje EU10 koje su bilježile rast tog pokazatelja. Sporiju dinamiku rasta razvijenosti potrebno je promatrati u kontekstu više razine razvijenosti Češke, tj. toga da je Češka od 2013. godine najrazvijenija zemlja EU10 (a u 2011. i 2012. godini dijelila je prvo mjesto sa Slovenijom).

► BDP, realne godišnje stope rasta

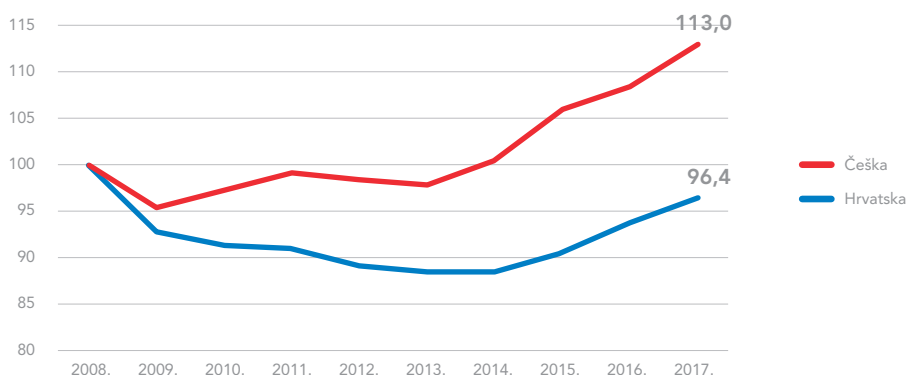
Izvor: Eurostat; obrada: HGK

Dobru razinu razvijenosti Češka ima zahvaljujući tome što je tijekom kriznih godina imala samo tri godine pada realnog BDP-a, s time da je u dvije krizne godine dinamika pada spora (u 2012. godini pad je iznosio 0,8%, a u 2013. godini 0,5%). Tijekom negativnih kretanja u kriznim godinama, najotpornijom se kategorijom BDP-a u Češkoj pokazala osobna potrošnja koja je najlošije, 2009. godine realno pala samo za 0,6%.

Češka već od 2014. godine ima veću razinu BDP-a u odnosu na onu iz 2008. godine, a 2017. godine ta je razina bila čak 13% veća u odnosu na 2008. godinu. S druge strane, Hrvatska još uvijek nije prestigla realnu razinu BDP-a iz 2008. godine, tj. u 2017. godini razina je bila 3,6% manja.

Robni izvoz imao je te iste godine, među kategorijama BDP-a, najveću stopu realnoga pada (-10,5%), ali već sljedeće (2010.) godine zabilježen je snažan rast (15,9%). Tako je danas (2017.) razina osobne potrošnje 14,1% veća u odnosu na onu iz 2008. godine, a razina robnoga izvoza realno veća čak 53,2%. Takav je rast robnoga izvoza vrlo dobar pokazatelj jer je u Češkoj vrijednost robnoga izvoza 67,2% BDP-a.

► BDP, realni indeksi, 2008.=100

Izvor: Eurostat; obrada: HGK

S druge strane, vrijednost je robnoga izvoza Hrvatske u 2017. godini iznosila 23,8%. Općenito, u Hrvatskoj je inozemna potražnja u 2017. godini činila tek 34,3% ukupne potražnje. U Češkoj, unatoč tome što ona ima 2,6 puta više stanovnika od Hrvatske, inozemna potražnja čini 46,6% ukupne potražnje, što pokazuje da je Češka kao zemlja otvorenija u međunarodnoj trgovini.

► Struktura BDP-a Češke i Hrvatske u 2017. godini

	Domaća potražnja		Inozemna potražnja			Uvoz roba i usluga			Bruto domaći proizvod (tržišne cijene)
	Konačna potrošnja	Bruto investicije	Izvoz roba i usluga	Robe	Usluge	Ukupno	Robe	Usluge	
Češka, mil. CZK	3.362.671	1.303.092	4.073.240	3.390.205	683.035	-3.693.815	-3.260.183	-433.632	5.045.188
- struktura (%)	67	26	81	67	14	-73	-65	-9	100
Hrvatska, mil. HRK	280.905	76.520	186.793	87.106	99.687	-178.575	-147.943	-30.632	365.643
- struktura (%)	77	21	51	24	27	-49	-40	-8	100

Izvor: DZS, Statistički ured Češke, izračun: HGK

Struktura češkoga i hrvatskoga robnoga uvoza dosta je slična, pa se među prvih deset vrsta proizvoda koji se najviše uvoze nalazi devet istih proizvoda (ali s različitim redoslijedom). Hrvatska tako najviše uvozi naftu i naftne derivate, a Češka električne strojeve i opremu te dijelove za njih. Ta se razlika u strukturi robnoga uvoza odnosi na odjeću i pribor za odjeću, koja se u hrvatskome uvozu nalazi u prvih deset vrsta proizvoda koji se najviše uvoze (u češkome ne) i pokućstvo, opremu za krevete, madrace, nosače madraca itd. koja se u češkome uvozu nalazi u prvih deset vrsta proizvoda koji se najviše uvoze (u hrvatskome ne).

► Deset najvažnijih vrsta proizvoda
u češkom uvozu 2017. godine

Opis	Vrijednost uvoza u 000 EUR	Udio uvoza proizvoda u ukupnom uvozu (%)
UKUPNO UVOZ	143.452.168	100,0
ELEKTRIČNI STROJEVI I OPREMA TE DIJELOVI ZA NJIH; APARATI ZA SNIMANJE I REPRODUKCIJU ZVUKA, APARATI ZA SNIMANJE I REPRODUKCIJU TELEVIZIJSKE SLIKE I ZVUKA TE DIJELOVI I PRIBOR ZA TE PROIZVODE	27.232.700	19,0
NUKLEARNI REAKTORI, KOTLOVI, STROJEVI, APARATI I MEHANIČKI UREĐAJI; DIJELOVI ZA NJIH	24.225.620	16,9
VOZILA, OSIM TRAČNIČKIH TE DIJELOVI I PRIBOR ZA NJIH	15.558.086	10,8
PLASTIČNE MASE I PROIZVODI OD PLASTIČNIH MASA	7.954.616	5,5
MINERALNA GORIVA, MINERALNA ULJA I PROIZVODI NJIHOVE DESTILACIJE; BITUMENSKE TVARI; MINERALNI VOSKOVI	7.786.546	5,4
ŽELJEZO I ČELIK	5.269.456	3,7
PROIZVODI OD ŽELJEZA I ČELIKA	4.047.786	2,8
FARMACEUTSKI PROIZVODI	4.033.492	2,8
OPTIČKI, FOTOGRAFSKI, KINEMATOGRAFSKI I MJERNI INSTRUMENTI, INSTRUMENTI ZA ISPITIVANJE TOČNOSTI, MEDICINSKI INSTRUMENTI I APARATI; NJIHOVI DIJELOVI I PRIBOR	3.161.082	2,2
POKUŠTVO; OPREMA ZA KREVE, MADRACI, NOSAČI MADRACA, JASTUCI I SLIČNI PUNJENI PROIZVODI; SVJETILJKE I DRUGA RASVJETNA TIJELA, NESPOMENUTA NITI UKLJUČENA NA DRUGOM MJESTU	2.985.496	2,1

► Deset najvažnijih vrsta proizvoda
u hrvatskom uvozu 2017. godine

Opis	Vrijednost uvoza u 000 EUR	Udio uvoza proizvoda u ukupnom uvozu (%)
UKUPNO UVOZ	21.892.566	100,0
MINERALNA GORIVA, MINERALNA ULJA I PROIZVODI NJIHOVE DESTILACIJE; BITUMENSKE TVARI; MINERALNI VOSKOVI	2.928.602	13,4
NUKLEARNI REAKTORI, KOTLOVI, STROJEVI, APARATI I MEHANIČKI UREĐAJI; DIJELOVI ZA NJIH	2.118.416	9,7
ELEKTRIČNI STROJEVI I OPREMA TE DIJELOVI ZA NJIH; APARATI ZA SNIMANJE I REPRODUKCIJU ZVUKA, APARATI ZA SNIMANJE I REPRODUKCIJU TELEVIZIJSKE SLIKE I ZVUKA TE DIJELOVI I PRIBOR ZA TE PROIZVODE	1.711.130	7,8
VOZILA, OSIM TRAČNIČKIH TE DIJELOVI I PRIBOR ZA NJIH	1.627.563	7,4
FARMACEUTSKI PROIZVODI	1.009.308	4,6
PLASTIČNE MASE I PROIZVODI OD PLASTIČNIH MASA	934.486	4,3
ODJEĆA I PRIBOR ZA ODJEĆU, PLETENI ILI KAČKANI	596.398	2,7
OPTIČKI, FOTOGRAFSKI, KINEMATOGRAFSKI I MJERNI INSTRUMENTI, INSTRUMENTI ZA ISPITIVANJE TOČNOSTI, MEDICINSKI INSTRUMENTI I APARATI; NJIHOVI DIJELOVI I PRIBOR	588.775	2,7
PROIZVODI OD ŽELJEZA I ČELIKA	573.387	2,6
ŽELJEZO I ČELIK	535.296	2,4

Izvor: ITC; obrada: HGK

Razlika između strukture hrvatskoga i češkoga gospodarstva vidljiva je i u raspodjeli djelatnosti koje čine bruto dodanu vrijednost. Češka je izrazito orijentirana na industriju koja čini gotovo trećinu gospodarstva te zemlje, dok u Hrvatskoj ima znatno manji udio (21%) u ukupnome gospodarstvu. Manji udio u gospodarstvu Hrvatske u odnosu na češko imaju i djelatnost informacija i komunikacija. Građevinarstvo ima gotovo isti udio (5,2% naprema 5,3%), dok ostale djelatnosti imaju nešto veći udio, pri čemu se najviše ističe grupa djelatnosti „Trgovina na veliko i na malo, prijevoz i skladištenje, smještaj, priprema i usluživanje hrane“ koja u hrvatskome gospodarstvu ima 3,7 postotnih bodova veći udio u odnosu na udio u češkome gospodarstvu.

► Udjeli djelatnosti u BDV-u

Djelatnosti	Češka 2017. (%)	Češka 2010. (%)	Promjena udjela 2017.-2010.	Hrvatska 2017. (%)	Hrvatska 2010. (%)	Promjena udjela 2017.-2010.
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	2,3	1,7	0,6	3,7	4,4	-0,7
Prerađivačka industrija, rudarstvo i vađenje te ostale industrije	31,7	29,9	1,8	21,0	20,3	0,7
Građevinarstvo	5,3	6,9	-1,5	5,2	6,8	-1,6
Trgovina na veliko i na malo, prijevoz i skladištenje, smještaj, priprema i usluživanje hrane	18,9	18,6	0,3	22,6	20,1	2,5
Informacije i komunikacije	5,3	5,1	0,1	4,6	5,0	-0,4
Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	4,0	4,7	-0,7	6,2	6,8	-0,6
Poslovanje nekretninama	8,5	9,0	-0,5	9,8	9,7	0,1
Stručne, znanstvene, tehničke, administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	6,8	6,6	0,2	8,4	8,3	0,1
Javna uprava i obrana, obrazovanje, djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	15,0	15,2	-0,2	15,2	15,8	-0,6
Ostale uslužne djelatnosti	2,2	2,3	-0,1	3,3	2,9	0,4

Izvor: DZS, statistički ured Češke; izračun: HGK

Češko je gospodarstvo znatno više orijentirano na industriju od hrvatskoga.

3 | KONKURENTNOST

3.1 | GLOBALNI INDEKS KONKURENTNOSTI

Sa strukturom i kretanjima BDP-a svakako je povezan stupanj konkurentnosti zemlje na inozemnom (mogućnosti izvoza) i na domaćem tržištu (konkurentnost domaćih i uvoznih proizvoda, sposobnost privlačenja stranih investicija u sektore koji proizvode visoku dodanu vrijednost te u sektore međunarodno razmjenjivih dobara).

Mjerenja konkurentnosti velikog broja zemalja svijeta provodi od 1979. godine Svjetski gospodarski forum (WEF) te izrađuje Globalni indeks konkurentnosti (eng. Global Competitiveness Index – GCI) koji je priznat kao vodeća svjetska usporedba konkurentnosti. Izrada Globalnog indeksa konkurentnosti temelji se na anketiranju poslovnih subjekata u svakoj zemlji (Ispitivanje mišljenja rukovoditelja) i statističkim podacima. U posljednjem izvještaju 2018./19. obrađeni su odgovori iz 137 zemalja svijeta. GCI definira konkurentnost kao skup institucija, politika i čimbenika koji određuju razinu produktivnosti neke zemlje, a razina produktivnosti određuje razinu prosperiteta koju gospodarstvo može postići. Razina produktivnosti također određuje stope povrata dobivenih ulaganjem u gospodarstvo, što je temeljni pokretač njezinih stopa rasta. Drugim riječima, konkurentna ekonomija s vremenom raste brže.

U posljednjem istraživanju WEF-a došlo je do znatnije promjene metodologije u odnosu na prethodne godine, zbog čega to istraživanje nije u potpunosti usporedivo s istraživanjima u prethodnim godinama. Stoga je za praćenje kretanja konkurentnosti u duljem razdoblju bolje koristiti podatke bez ovogodišnjih rezultata.

Češka je prema izvještaju 2017./18. bila 31. najkonkurentnija zemlja svijeta (od 137 zemalja) te druga najkonkurentnija (nakon Estonije) među EU10. Hrvatska je istodobno bila na 74. mjestu na svijetu, što je čini najmanje konkurentnom među svim zemljama EU10, a od Češke je bila lošije rangirana za 43 mjesta.

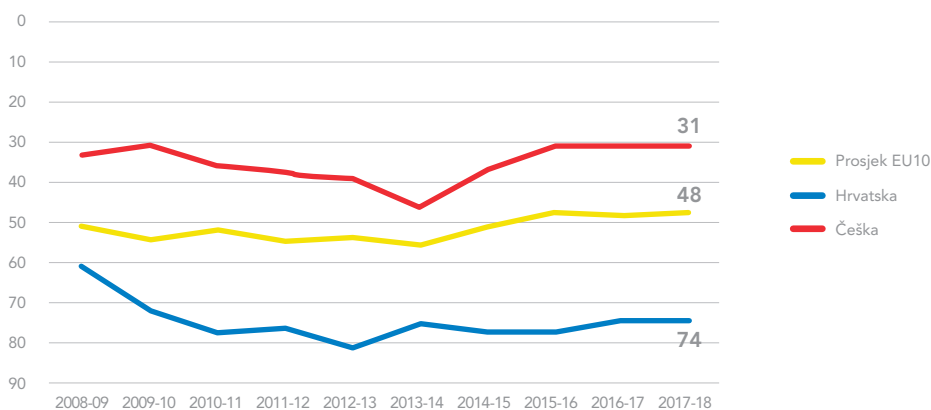
► Rangovi Češke, Hrvatske i prosjeka EU10 od 2008. do 2018. godine

Izveštaj WEF-a	RANGOVI			zaostajanje ranga Češke prema rangu EU10 (broj mjesto)	zaostajanje ranga Hrvatske prema rangu EU10 (broj mjesto)
	HRVATSKA	ČEŠKA	Prosjek EU10		
2018-19* (rang među 140 zemalja)	68	29	41	-12	+27
2017-18 (rang među 137 zemalja)	74	31	48	-17	+26
2016-17 (rang među 138 zemalja)	74	31	48	-17	+26
2015-16 (rang među 140 zemalja)	77	31	48	-17	+29
2014-15 (rang među 144 zemlje)	77	37	51	-14	+26
2013-14 (rang među 148 zemalja)	75	46	56	-10	+19
2012-13 (rang među 144 zemlje)	81	39	54	-15	+27
2011-12 (rang među 142 zemlje)	76	38	55	-17	+21
2010-11 (rang među 139 zemalja)	77	36	52	-16	+25
2009-10 (rang među 133 zemlje)	72	31	52	-21	+20
2008-09 (rang među 134 zemlje)	61	33	51	-18	+10

*Promjena metodologije - neusporedivo s prethodnim godinama
Izvor: izvješća WEF-a, obrada HGK

Ako se promatra 2008. i 2017. godina, rang konkurentnosti Češke u posljednjem se desetljeću nije znatnije promijenio. Ipak, 2013. godine bila je na 46. mjestu, i to je bila najlošija godina u tome desetogodišnjem razdoblju.

► Indeks konkurentnosti, rangovi

Izvor: izvještaji Svjetskog gospodarskog foruma; obrada: HGK

U Češkoj su, prema izvještaju 2017./18., najbolje ocijenjena područja konkurentnosti bila Makroekonomsko okruženje, Zdravlje i osnovno obrazovanje te Razvoj financijskoga tržišta, a najlošije Infrastruktura i Veličina tržišta.

Efikasnost tržišta rada

Učinkovitost i fleksibilnost tržišta rada ključni su za osiguranje da su radnici raspoređeni na svoju najučinkovitiju upotrebu u gospodarstvu i da imaju poticaje da daju najbolje u svom poslu. Stoga tržište rada mora imati fleksibilnost da se radnici brzo prebace s jedne ekonomske aktivnosti u drugu, uz niske troškove, i dopuštaju fluktuacije plaća bez mnogo socijalnih poremećaja. Učinkovita tržišta rada također moraju osigurati jasne, snažne poticaje za zaposlenike i promicati meritokraciju na radnom mjestu te moraju osigurati ravnopravnost žena i muškaraca u poslovnom okruženju. Zajedno, ti čimbenici pozitivno utječu na uspješnost radnika i atraktivnost zemlje da privlače radnike s posebnim vještinama, dva aspekta tržišta rada koja postaju sve važnija jer se pojavljuju nestašice vještina.

Institucije

Institucionalno okruženje neke zemlje ovisi o učinkovitosti i ponašanju javnih i privatnih sudionika. Pravni i administrativni okvir unutar kojeg pojedinci, tvrtke i Vlada međusobno djeluju određuje kvalitetu javnih institucija neke zemlje i ima snažan utjecaj na konkurentnost i rast. Utječe na investicijske odluke i organizaciju proizvodnje i igra ključnu ulogu u načinu na koji društva distribuiraju koristi i snose troškove razvojnih strategija i politika. Dobre privatne institucije također su važne za zdrav i održiv razvoj gospodarstva. Globalna financijska kriza 2007./08., uz brojne korporativne skandale, istaknula je važnost računovodstvenih i standarda izvješćivanja i transparentnosti za sprečavanje prijevara i lošeg upravljanja, osiguravanje dobrog upravljanja i održavanje povjerenja ulagača i potrošača.

Češka je u gotovo svim stupovima konkurentnosti bila bolja od Hrvatske, osim u Infrastrukturi (Hrvatska je bolja za jedno mjesto).

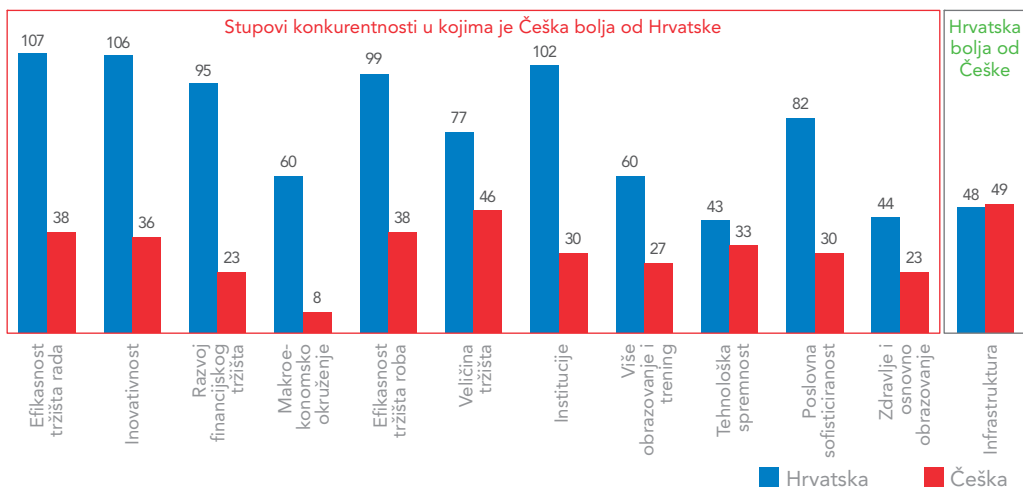
Veličina tržišta

Veličina tržišta utječe na produktivnost jer na velikim tržištima tvrtke mogu koristiti ekonomiju razmjera. Tradicionalno, tržišta dostupna tvrtkama ograničena su nacionalnim granicama. U doba globalizacije, međunarodna tržišta postala su zamjena za domaća tržišta, posebno za male zemlje. Tako se izvoz može zamisliti kao zamjena za domaću potražnju u određivanju veličine tržišta za tvrtke u zemlji. Uključivanjem domaćih i inozemnih tržišta za mjerenje veličine tržišta važnost se daje izvozno orijentiranim gospodarstvima i područjima koja se sastoje od više zemalja, ali imaju jedinstveno zajedničko tržište (primjerice Europska unija).

Razvoj financijskog tržišta

Učinkovit financijski sektor raspodjeljuje resurse na poduzetničke ili investicijske projekte s najvišim očekivanim stopama povrata. Poslovna ulaganja ključna su za produktivnost. Stoga gospodarstva zahtijevaju sofisticirana financijska tržišta koja mogu omogućiti dostupnost kapitala za ulaganja privatnog sektora iz takvih izvora kao što su zajmovi zdravog bankarskog sektora, dobro regulirane burze vrijednosnica, venture capital i druge financijske proizvode. Da bi se ispunile sve te funkcije, bankarski sektor mora biti pouzdan i transparentan, a financijska tržišta trebaju odgovarajuću regulaciju kako bi se zaštitili investitori i drugi akteri u gospodarstvu u cjelini.

► Stupovi konkurentnosti Češke i Hrvatske u izvješću za 2017./18., rangovi među 137 zemalja

Izvor: izvješća WEF-a, obrada HGK

Najveća je razlika u rangovima Češke i Hrvatske (stupovi u kojima je Češka bolja od Hrvatske) u područjima Razvoj financijskog tržišta i Institucije.

► Kretanje globalnog indeksa konkurentnosti i stupova konkurentnosti u Češkoj i Hrvatskoj

	ČEŠKA		HRVATSKA	
	Među koliko % najboljih na svijetu, raspon kretanja u razdoblju 2008. - 2018.g.	Rang 2017./18. prema rangu 2008./09.	Među koliko % najboljih na svijetu, raspon kretanja u razdoblju 2008. - 2018.g.	Rang 2017./18. prema rangu 2008./09.
GCI UKUPNO	22% - 31%	stagnacija	46% - 56%	pogoršanje
Institucije	22% - 59%	poboljšanje	55% - 74%	pogoršanje
Infrastruktura	25% - 37%	stagnacija	27% - 38%	stagnacija
Makroekonomsko okruženje	6% - 37%	poboljšanje	37% - 76%	stagnacija
Zdravlje i osnovno obrazovanje	17% - 41%	poboljšanje	31% - 48%	stagnacija
Više obrazovanje i trening	17% - 26%	stagnacija	34% - 44%	pogoršanje
Efikasnost tržišta roba	20% - 35%	stagnacija	57% - 80%	pogoršanje
Efikasnost tržišta rada	15% - 55%	pogoršanje	51% - 82%	pogoršanje
Razvoj financijskog tržišta	17% - 40%	poboljšanje	47% - 69%	pogoršanje
Tehnološka spremnost	21% - 25%	stagnacija	27% - 35%	stagnacija
Veličina tržišta	28% - 34%	pogoršanje	49% - 57%	pogoršanje
Poslovna sofisticiranost	19% - 26%	stagnacija	54% - 67%	pogoršanje
Inovativnost	19% - 27%	pogoršanje	37% - 77%	pogoršanje

Izvor: Svjetski gospodarski forum, izračun HGK

Napomena: stagnacija=oscilacije unutar 5 mjesta

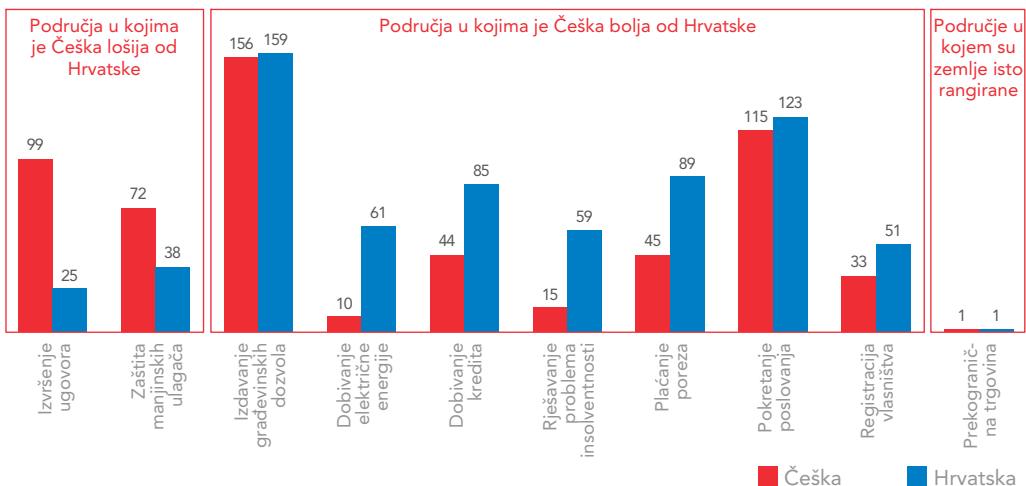
3.2 | LAKOĆA POSLOVANJA (Doing Business)

Dijelom povezano s Globalnim indeksom konkurentnosti, istraživanje Svjetske banke o lakoći poslovanja (Doing Business) također otkriva dimenziju konkurentnosti gospodarskog sustava.

Naime, ovo istraživanje Svjetske banke otkriva koliko je lako ili teško lokalnom poduzetniku otvarati i voditi SME tvrtke u skladu s propisima koji su na snazi. Mjeri i prati promjene u propisima koji utječu na 10 područja u životnom ciklusu poslovanja: pokretanje poslovanja, pribavljanje građevinskih dozvola, priključenje struje, upis prava vlasništva, dobivanje kredita, zaštita manjinskih ulagača, plaćanje poreza, trgovanje preko granica, izvršenje ugovora i rješavanje nelikvidnosti.

Prema Indeksu lakoće poslovanja Doing Business 2019 (rangirano je 190 država svijeta), Češka je bila na 35. mjestu, među boljim zemljama EU10 te bolja u odnosu na Hrvatsku za visokih 23 mjesta, dok je Hrvatska bila lošija od svih pojedinačnih zemalja EU10.

► Lakoća poslovanja - područja, rangovi Hrvatske i Češka (izvještaj 2019.)

Izvor: Svjetska banka; obrada: HGK

Područja u kojima Češka ima veliku prednost u odnosu na Hrvatsku su Dobivanje električne energije, Rješavanje problema insolventnosti i Plaćanje poreza. Područja u kojima je Hrvatska bolja u odnosu na Češku jesu Izvršenje ugovora i Zaštita manjinskih ulagača. Što se tiče segmenta prekogranične trgovine, Češka i Hrvatska dijele isto mjesto.

U odnosu na Hrvatsku, Češka ima najveću prednost u segmentu dobivanja električne energije, gdje je bolje rangirana od Hrvatske za vrlo visoko 51 mjesto.

4 | ZAKLJUČNO

Prema posljednjim projekcijama Europske komisije, Češka će u 2018. godini biti zemlja EU10 s drugim najnižim rastom BDP-a, a u 2019. četvrta najniža, dok će u istim godinama Hrvatska imati najniži (2018.), a u 2019. godini dijelit će posljednje mjesto s Litvom i Estonijom. Iako su razlike u očekivanim stopama realnoga rasta BDP-a između Hrvatske i Češke male, potrebno je uzeti u obzir da se Češka nalazi u boljoj poziciji jer je razina njezina BDP-a znatno iznad one iz 2008. godine.

► Projekcije rasta BDP-a (realne godišnje stope rasta, %)

2018.		2019.	
POLJSKA	5,1	SLOVAČKA	4,1
MAĐARSKA	4,8	RUMUNJSKA	3,8
LATVIJA	4,7	BUGARSKA	3,6
SLOVENIJA	4,4	POLJSKA	3,5
SLOVAČKA	4,2	MAĐARSKA	3,4
RUMUNJSKA	4,0	SLOVENIJA	3,1
LITVA	3,6	LATVIJA	3,1
ESTONIJA	3,5	ČEŠKA	2,9
BUGARSKA	3,2	ESTONIJA	2,7
ČEŠKA	2,9	HRVATSKA	2,7
HRVATSKA	2,8	LITVA	2,7

Izvor: Europska komisija (veljača 2019.); obrada HGK

Očekivani rast BDP-a te tržište od oko 10 milijuna stanovnika prilika je za hrvatske poduzetnike da se pozicioniraju na tome tržištu. Da bi to uspjeli, u Hrvatskoj je svakako potrebno poboljšanje konkurentnosti.

► Najproblematičnija područja, poredak prema važnosti

Češka		Hrvatska
Kompleksnost poreznih propisa	<div style="border: 1px solid black; padding: 2px; display: inline-block;">Najvažniji</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 2px; display: inline-block;">Najmanje važan</div>	Nedovoljno učinkovita državna administracija
Nedovoljno učinkovita državna administracija		Nestabilnost mjera politika
Visoke porezne stope		Kompleksnost poreznih propisa
Nestabilnost mjera politika		Korupcija
Korupcija		Visoke porezne stope
Restriktivni radni propisi		Nedovoljan kapacitet za inovacije
Neodgovarajuće obrazovana radna snaga		Restriktivni radni propisi
Nedovoljan kapacitet za inovacije		Ograničen pristup financiranju
Neodgovarajuća infrastruktura		Neodgovarajuće obrazovana radna snaga
Ograničen pristup financiranju		Nestabilnost Vlade
Nestabilnost Vlade		Niska radna etika radne snage
Niska radna etika radne snage		Kriminal i krađa
Kriminal i krađa		Neodgovarajuća infrastruktura
Propisi o stranoj valuti		Propisi o stranoj valuti
Inflacija		Loše javno zdravstvo
Loše javno zdravstvo		Inflacija

Izvor: WEF, obrada HGK

Hrvatskim poduzetnicima najviše smeta nedovoljno učinkovita državna administracija, nestabilnost mjera politike te kompleksnost poreznih propisa. S druge strane, češki se poduzetnici također „bore“ s nedovoljno učinkovitom državnom administracijom i kompleksnošću poreznih propisa kao dvije od tri najveće zajedničke (s Hrvatskom) prepreke u poslovanju.

KRATICE

HGK	Hrvatska gospodarska komora
BDP	Bruto domaći proizvod
EU28	Europska unija
EU10	deset zemalja EU: Bugarska, Rumunjska, Češka, Slovačka, Poljska, Mađarska, Litva, Latvija, Estonija, Slovenija
DZS	Državni zavod za statistiku
GCI	Global Competitiveness Index
WEF	World Economic Forum
NKD	Nacionalna klasifikacija djelatnosti
BDV	Bruto dodana vrijednost

Opće napomene:

Ovu analizu izrađuje i za nju je odgovoran HGK. Informacije, mišljenja, analize i zaključci koji se iznose temelje se na javnim statističkim i ostalim informacijama što potječu iz izvora u čiju se potpunost i točnost HGK pouzdaje, ali za koje ne jamči. Utoliko su informacije, mišljenja, analize i zaključci izneseni u ovoj publikaciji podložni promjenama koje ovise o promjenama izvora informacija te o promjenama koje nastupe od trenutka pisanja teksta do njegova čitanja. Ova publikacija ili njeni dijelovi ne mogu se kopirati ili bilo kako drukčije reproducirati bez navođenja izvora.